

Cung Chiêm Lăng

HOÀNG ĐẾ QUANG TRUNG NGUYỄN HUỆ

NGUYỄN VĂN TIẾN

Hàng năm, đến ngày Tết Âm Lịch, dân tộc Việt Nam ta thường nhắc đến Hoàng Đế Quang Trung Nguyễn Huệ, nhất là trận chiến thắng oanh liệt 20 vạn quân Thanh trong ngày mùng 5 Tết năm Kỷ Dậu (1789).

Dân tộc ta xem đó là một niềm tự hào dân tộc và một cách tỏ lòng tri ân với một vị anh hùng cứu quốc. Vậy nên các số báo xuân có nhắc đến vị anh hùng đó vào dịp ra số báo Tết. Lá thư Ái Hữu Công Chánh kỳ này gặp dịp Tết, nên tôi nghĩ cũng nên có bài viết như vậy, gọi là có một nén hương, một bó hoa dâng lên vị anh hùng dân tộc vĩ đại của Việt Nam.

Nói đến Hoàng Đế Quang Trung thì người ta đã nói nhiều đến thiên tài quân sự của Ngài, một vị tướng bách chiến bách thắng mà các nhà sử học đã so sánh với Hoàng Đế Napoléon I của nước Pháp. Nhưng ít người nói đến nơi an nghỉ nghìn thu của Ngài, vì lẽ giản dị, rất dễ hiểu, là triều nhà Nguyễn đã tiêu hủy tất cả những sự liệu liên hệ đến nhà Tây Sơn. Nhất là di tích về lăng tẩm của Ngài thì ít ai nói đến.

Giáo Sư Nguyễn Thiệu Lâu là người đầu tiên đã có công khám phá ra di tích lịch sử đó, vào năm 1941.

Vậy trước khi vào đề tài, tôi xin có ít hàng nói đến giáo sư Nguyễn Thiệu Lâu, và trường hợp đã đưa giáo sư đến việc khám phá đó.

Năm 1939, Đế nhị thế chiến bùng nổ, chính quyền thuộc địa Pháp tại Đông Dương phải đóng viên tất cả các công dân Pháp vào quân đội, chỉ để lại cho cô quan dân sự những người giữ chức trưởng cơ quan mà thôi. Tại trường

Trung Học Khải Định Huế (Lycée Khải Định, tên mới của Collège Quốc Học, sau này được trở lại tên cũ là Trường Quốc Học), các giáo sư người Pháp phải bị động viên vào quân đội, và được thay thế bằng giáo sư Việt Nam, hay giáo sư phụ nữ Pháp. Ông Nguyễn Thiệu Lâu, nay đã là người thiên cổ, tốt nghiệp văn bằng cử nhân Sư Địa của Đại học đường Sorbonne Paris năm 1939, vừa trở về nước, được bổ nhiệm giáo sư Sư Địa tại trường Khải Định, thay thế một giáo sư người Pháp. Tuổi trẻ, hăng hái, ông dạy môn Sư Địa một cách hăng say, với phương pháp hấp dẫn. Chương trình các lớp thi bằng Tú tài lúc bấy giờ là sử ký nước Pháp và địa lý nước Pháp. Nhưng với lòng nhiệt tình yêu nước, ông thường nói chuyện thêm với học sinh về sử ký và địa lý Việt Nam, qua những tài liệu khảo cứu riêng của ông.

Linh mục Cardière, một nhà khảo cứu lịch sử tại Huế, chủ tịch hội "Association des amis du vieux Huế" một hội có tạp chí nghiên cứu lịch sử Việt Nam, có nói với ông Nguyễn Thiệu Lâu như sau:

"Lăng Nguyễn Huệ ở trong miền núi, phía tây thành phố Huế. Ông đi tìm lăng ấy đi, và ông sẽ khảo cứu."

Những ngày nghỉ dạy học, ông Nguyễn Thiệu Lâu đi tìm để khảo cứu. Ông đi với bạn đồ, viên kính, địa bàn, tay cầm cái búa để mở vào đá, đất, mà lấy tài liệu địa lý. Chân mang đôi giày đinh, ông đi bộ một mình với một con chó. Ông đi về phía Tây, đi lên dốc Nam Giao, đi về ngã lăng Khải Định, lội qua khe, trèo lên đồi, qua những thung lũng, những núi non trùng trùng điệp điệp.

Đi từ sáng sớm đến trưa, khi nhìn qua viễn kính, ông thấy một cái thành đá xây ở trong một thung lũng tuyệt đẹp. Lách qua một vùng toàn lau sậy, ông tiến tới gần thành. Ông thấy một cảnh là:

một ngôi mộ to lớn chung quanh có ba bức thành cao, dày, xây bằng đá ong, bao bọc theo ba vòng tròn đồng tâm. Cách xa ba bức thành là những ngọn núi nối với nhau, cũng chạy theo vòng quanh. Không có nhà mồ. Không có tường đá. Một cảnh tượng hùng vĩ, với sự phối hợp giữa thiên nhiên và nhân tạo, là núi non trùng điệp và kiến trúc đơn giản mà vĩ đại. Lăng có cái khí phách của một chiến sĩ anh hùng, lúc nằm xuống cũng như lúc ngồi lên lưng ngựa.

XEM TIẾP TRANG 69

